

Carrer Portal Nou, 7 - GIRONA
Tel. 972 22 50 44
www.cinematruffaut.com
a.e: info@cinematruffaut.com

MEMBRE DE LA XARXA

RIO GRANDE

Estats Units, 1950

Direcció: John Ford

Intèrprets: John Wayne, Maureen O'Hara,
Ben Johnson, Claude Jarman Jr.

Durada: 105 min

Gènere: Western

Idioma: Anglès

Data de projecció: 19/04/2018

Quan Ford filmava l'aire

Després de la Segona Guerra Mundial, i en el context del poderós sistema d'estudis de Hollywood, dominat per unes quantes productores, diversos directors, que havien despuntat durant els anys 20 i 30, van optar per crear les seves pròpies empreses de producció. Això feren Frank Capra, George Stevens, William Wyler, Howard Hawks, Leo McCarey i, també, John Ford. De fet, Ford, aliat amb el productor Merian C. Cooper -un dels responsables del *King Kong* (1933) original-, el que va fer va ser ressuscitar l'empresa -Argosy Pictures- que ambdós havien format abans de la guerra, i amb la qual havien produït *The Long Voyage Home* (*Hombres intrépidos*, 1940). Però, la nova aventura d'Argosy Pictures va començar amb mal peu, perquè la primera pel·lícula de Ford que van produir - *The Fugitive* (*El fugitiu*, 1947)-, una adaptació de la novel·la de Graham Greene, *El poder i la glòria* (1940), va ser un fracàs rotund a la taquilla. Aquesta desfeta econòmica va condicionar molt el desenvolupament posterior d'Argosy Pictures, a partir d'aleshores llastrada per les necessitats de compensar les pèrdues econòmiques de *The Fugitive*. Ford va optar per tornar a territoris cinematogràfics més coneguts i, en principi, més segurs; el director va tornar al western i va aprofitar un seguit d'històries al voltant de la cavalleria estatunidenca que James Warner Bellah, amic de Ford des dels temps de la Segona Guerra Mundial, havia publicat a *The Saturday Evening Post*. Així va néixer el que posteriorment s'ha conegut com la "Trilogia de la Cavalleria", formada per *Fort Apache* (1948), *She Wore a Yellow Ribbon* (*La legió invencible*, 1949) i *Rio Grande* (1950). En realitat, però, Ford no tenia cap intenció de fer una trilogia. El director sí que estava interessat en mostrar, des del seu punt de vista, com podia ser la vida dels soldats ianquis, als territoris de frontera, però això ho cobria *Fort Apache* i, també, *She Wore a Yellow Ribbon*. *Rio Grande* només va ser una realitat després que Ford dirigís *When Willie Comes Marching Home* (*Bill, qué grande eres*, 1950) i *Wagon Master* (*Caravana de paz*, 1950), i quan Argosy Pictures negociava amb la productora Republic Pictures, la implicació d'aquesta en el gran projecte del director: filmar, a Irlanda, *The Quiet Man* (*L'home tranquil*, 1952). Republic Pictures, conexas dels èxits econòmics de les dues primeres pel·lícules sobre la cavalleria, va posar com a condició que Ford en fes una tercera que pogués servir com una mena d'assegurança davant les incerteses econòmiques que, creien, comportava l'aventura irlandesa de Ford. Filmada en només trenta-dos dies, *Rio Grande* es basava en la narració de James Warner Bellah, *Mission With No Record*. El text de Bellah tenia, com a eix narratiu principal, les relacions entre un militar i el seu fill, allistat a l'exèrcit sense el consentiment del pare. Ford va enriquir la proposta de Bellah, incorporant, també, la mare del noi en el relat i, en fer-ho, va emparellar cinematogràficament, per primer cop, John Wayne i Maureen O'Hara. La pel·lícula

esdevé, com ho havien fet les dues anteriors pel·lícules sobre la cavalleria, el retrat d'una petita comunitat, en un entorn hostil, amb els seus rituals, amb els rols perfectament delimitats, entre homes i dones; una descripció carregada d'humor, d'humor fordià, però també de tensió, que fa present la fascinació de Ford "pels militars, però no pas pel militarisme", en paraules del seu biògraf, Scott Eyman. De fet, el millor de *Rio Grande* són la història d'amor, desamor i reconciliació que protagonitzen Wayne i O'Hara, i les aventures humorístiques dels soldats de tropa, interpretats per habituals del cinema de Ford: Victor McLaglen, Harry Carey Jr., Ben Johnson... L'altre fil narratiu, el de l'enfrontament amb els indis, sembla imposar-se, en la història, gairebé com un requisit de producció, més que no pas com quelcom coherent amb el desenvolupament de la trama principal reelaborada per Ford i el seu guionista, James Kevin McGuinness. Els textos de Warner Bellah permetien intuir un racisme latent i els indis, a *Rio Grande*, són una mera presència sorollosa -els seus cànctics rituals-, hostil i agressiva. Ford havia donat senyals d'un cert revisionisme del paper dels indis, en la història de la conquesta de l'Oest americà, en la mateixa *Fort Apache*, per exemple, però no pas a *Rio Grande*. Encara faltaven alguns anys perquè, al ritme dels canvis en la societat estatunidenca, les pel·lícules de Ford també oferissin una visió dels indígenes nord-americans molt més humana. En conjunt, *Rio Grande* va ser una pel·lícula realitzada amb una certa urgència, un tràmit que calia passar per assolir el seu gran objectiu, recrear la Irlanda somiada dels seus ancestres a *The Quiet Man*. Malgrat tot, l'ofici de Ford, i de tot el seu equip, s'imposa en diversos moments del film, i si *She Wore a Yellow Ribbon* destacava per la seva potent aposta per una paleta de colors que volia ser un homenatge a un dels grans pintors del western, Frederic Remington, *Rio Grande*, filmada en blanc i negre, destaca, almenys per a mi, per la seva sonoritat. Les ordres del coronel Kirby Yorke -John Wayne-, els renills dels cavalls i els sons de la vida al destacament militar, ressonen contra les parets verticals de Monument Valley i ofereixen a l'espectador la sensació que Ford ha estat capaç de filmar l'aire.

Ramon Girona
Col·lectiu de crítics de cinema de Girona